

**Громадська організація
«Львівська педагогічна спільнота»**

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

**УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Ключові питання наукових
досліджень у сфері педагогіки
та психології у ХХІ ст.»**

25–26 січня 2019 р.

ЧАСТИНА I

**Львів
2019**

УДК [37.01+159.9]:001.8«20»(063)
К52

К52 **Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у XXI ст.:** Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 25–26 січня 2019 року). – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2019. – Ч. 1. – 116 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Особистість, сім'я і суспільство: питання педагогіки та психології». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК [37.01+159.9]:001.8«20»(063)

© Автори статей, 2019
© Львівська педагогічна спільнота, 2019

Бабич Н. М., Ковальчук О. О. СТАН СФОРМОВАНOSTI ПРОСТОРУ-РИТМУ-РУХУ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ.....	69
Бабич Н. М., Луценко Ю. П. ОСОБЛИВОСТІ НЕВЕРБАЛЬНОГО СЛУХОВОГО ГНОЗИСУ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ.....	71
Михновецька І. В. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОГРАМИ ФОРМУВАННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ СИНДРОМОМ ДАУНА.....	75
Мойсеєнко І. М. ДІТИ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА: СЕНСОМОТОРНИЙ ДИЗОНТОГЕНЕЗ.....	78
Саранча І. Г. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ.....	80
Скрипник О. С. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ ЗАСОБАМИ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	83
Тичина К. О., Шикерява В.С. СТАН СФОРМОВАНOSTI КОНСТРУКТИВНОГО ПРАКСИСУ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ.....	86
НАПРЯМ 4. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ	
Бережна Л. В. РОЛЬ ШКОЛИ І СІМ'Ї В РОЗКРИТТІ ПОТЕНЦІАЛУ ДИТИНИ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.....	90
Стойчик Т. І. ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ НА РИНКУ ПРАЦІ.....	93
НАПРЯМ 5. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МІЖЕТНІЧНИХ І МІЖКУЛЬТУРНИХ ВІДНОСИН	
Сергієнко Н. П., Шевченко О. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.....	96

Під час дослідження з'ясувалось, що у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ на низькому рівні вимова слів різної структурної складності, сприймання лексичних одиниць та можливості динамічної та ритмічної організації серійних рухів. Для їхнього майбутнього якісного процесу розвитку мовлення необхідний хоча б один компонент на високому рівні.

Вищезазначене спонукало до розроблення методики «ПРОСТІР-РИТМ-РУХ» з формування параметрів складоритму у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ. Перспективним напрямком нашого дослідження є перевірка ефективності окресленої методики у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ.

Список літератури:

1. Агранович З.Е. Логопедическая работа по преодолению нарушений слоговой структуры слова у детей. *Детство-пресс*, 2001. 48 с.
2. Бабина Г.В., Сафонкина Н.Ю. Слоговая структура слова: обследование и формирование у детей с недоразвитием речи. *Учебно-методическое пособие*. М.: Книголюб, 2005. Серия «Логопедические технологии». 96 с.
3. Бабич Н.М., Луцько К.В., Таран О.П. Системне дослідження особливостей засвоєння складоритму дітьми з порушеннями мовлення. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць 2017*. Вип. 13. С. 301–309.
4. Гаврилова Н.С. Психологічна характеристика дітей з ЗНМ порушенням пізнавальної сфери кінетичного типу // *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* / За ред. О.В. Гаврилова, В.І. Співака. Сер. соціально – педагогічна. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. Вип. X. 440 с.
5. Дудьев В.П. Взаимосвязь развития двигательной и речевой функциональных систем. *Вестник ТГПУ. Сер. Педагогика*. 2006. Вып. 10. С. 22–27.

Бабич Н. М.
*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри спеціальної психології,
корекційної та інклюзивної освіти*

Луценко Ю. П.
студентка
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ НЕВЕРБАЛЬНОГО СЛУХОВОГО ГНОЗИСУ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ

Ранній і дошкільний вік є періодом найбільш інтенсивного розвитку мовлення, ефективність якого залежить від злагодженого функціонування і взаємодії різних аналізаторних систем, де слуховий – один із найважливіших аналізаторів. За допо-

могою нього збагачуються уявлення дитини про навколишній світ. Пізнання предметів і явищ тісно пов'язане зі сприйманням звуків як властивостей предметів.

Сприймання, розуміння і відтворення вербального мовлення обумовлено нормальним функціонуванням слухового аналізатора поряд із збереженням інших. У ранньому і дошкільному віці відбувається розвиток і вдосконалення різних компонентів слухового сприймання, завдяки цьому дитина починає диференціювати просторові, темброві, звуковисотні, динамічні, ритмічні, фонематичні ознаки звуків (Б. Теплов, К. Тарасова, Н. Швачкин). Сформованість зазначених компонентів слухового сприймання відкриває перед дитиною широкі можливості пізнання навколишнього світу, стає фактором розвитку комунікації і мовлення.

У логопедії проблема розвитку саме слухового сприймання у дітей з порушеннями мовлення розглядається з різних позицій. Дослідники вказують на недостатність фонематичного слуху у дітей означеної категорії (Г. Каше, Р. Левіна, М. Трауготт, Т. Туманова, Т. Філічева, Г. Чиркіна, С. Шаховська та ін.), порушення здатності сприймання і відтворення ритмічних і складових послідовностей (Г. Бабіна, А. Гермаковський, В. Ковшиков, К. Луцько, А. Маркова, Є. Соботович та ін.); труднощі диференціації інтонаційних характеристик (Л. Копачівська, Л. Лопатіна). Методичним аспектам розвитку слухового сприймання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення значна увага приділяється в роботах Г. Волкової, Л. Давидович, Н. Жукової, Г. Каше, Р. Лалаєвої, В. Селіверстова, Т. Туманової та ін. [4].

Для дітей з порушеннями мовлення характерною є слабкість саме акустико-гностичних процесів (О. Гопіченко, Е. Данілавічюте, Н. Жукова, С. Конопляста, Р. Левіна, Є. Соботович, Т. Філічева, Г. Чиркіна), а саме, знижена здатність до сприймання немовленнєвих та мовленнєвих звуків при збереженому слухові. Порушення немовленнєвого слухового гнозису можуть проявлятися у несформованості диференційованого сприймання побутових шумів, звуків мовлення, тембру, висоти і сили голосу, а також недостатній перцепції ритмічних структур.

Дослідження слухового сприймання Л. Переслені та Т. Фотікової виявили, що у дітей дошкільного віку спостерігаються труднощі у перцепції немовленнєвих звуків, які пов'язані з відсутністю слухових предметних образів, порушеннями слухової уваги, диференційного сприймання побутових шумів, правильного аналізу ритмічних структур [4].

Розвиток невербального слухового гнозису у дитини дошкільного віку забезпечує формування уявлень про звукову сторону навколишнього світу, орієнтування на звук як одну з найважливіших характеристик і властивостей предметів, явищ живої та неживої природи, а оволодіння звуковими характеристиками сприяє цілісності сприймання, що має важливе значення в процесі пізнавального розвитку молодшого дошкільника [2].

За допомогою невербального слухового гнозису дитина може сприймати і диференціювати немовленнєві звуки, визначати напрямок і ступінь віддаленості джерела звуку, здійснювати слухове орієнтування в просторі, аналізувати звуки по частоті, інтенсивності, тривалості і тембру, виконувати безпосередньо функцію аналізу різних фізичних якостей звукового стимулу. Результати наукових розвідок вивчення окресленої проблематики дозволило з'ясувати, що слухове сприймання визначається як один із базових нейропсихологічних механізмів формування вербального та невербального мовлення, який характеризується необхідністю суцесивного сприймання послідовності стимулів (звуків), що реалізуються в часі і

просторі. Це дає підстави дійти висновку, що порушення невербального гнозису слухової модальності буде причиною проблем розвитку фонематичних процесів, тому потребує детального дослідження[1; 3, с. 3].

Вищезазначене засвідчує про необхідність дослідження стану сформованості невербального слухового гнозису у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення для визначення його особливостей.

Отже, метою експериментального дослідження є визначення особливостей невербального слухового гнозису у дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ.

Дослідно-експериментальна робота виконувалась на базі закладу дошкільної освіти № 9 (комбінованого типу) Деснянського району м. Києва. Вибірку становили дві групи дітей молодшого дошкільного віку: з нормотиповим розвитком мовлення (15 дітей); із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня (15 дітей).

Для реалізації мети дослідження було використано методичку, яка була розроблена К.Тичиною та Г. Шафаренко. Вона складається з 3-х блоків:

I Блок – «Розрізнення на слух немовленнєвих звуків» включає в себе 3 завдання, спрямовані на розрізнення немовленнєвих звуків.

II Блок – «Сприймання та відтворення ритмів на слух» складається із серії трьох проб:

- 1) відтворення ритмів за слуховим зразком;
- 2) відтворення ритмів за мовленнєвою інструкцією;
- 3) відтворення ритмів під рахунок.

III Блок – «Розрізнення на слух висоти, сили та тембру голосу» складається із 3-х завдань для перевірки у дітей сприймання інтонаційних компонентів, визначення приналежності голосу, сприймання та відтворення висоти, сили та тембру голосу.

Узагальнення результатів констатувального дослідження, а саме визначення рівнів сформованості немовленнєвого слухового гнозису у дітей молодшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення та без порушень мовленнєвої функції репрезентовано в діаграмі (рис. 1).

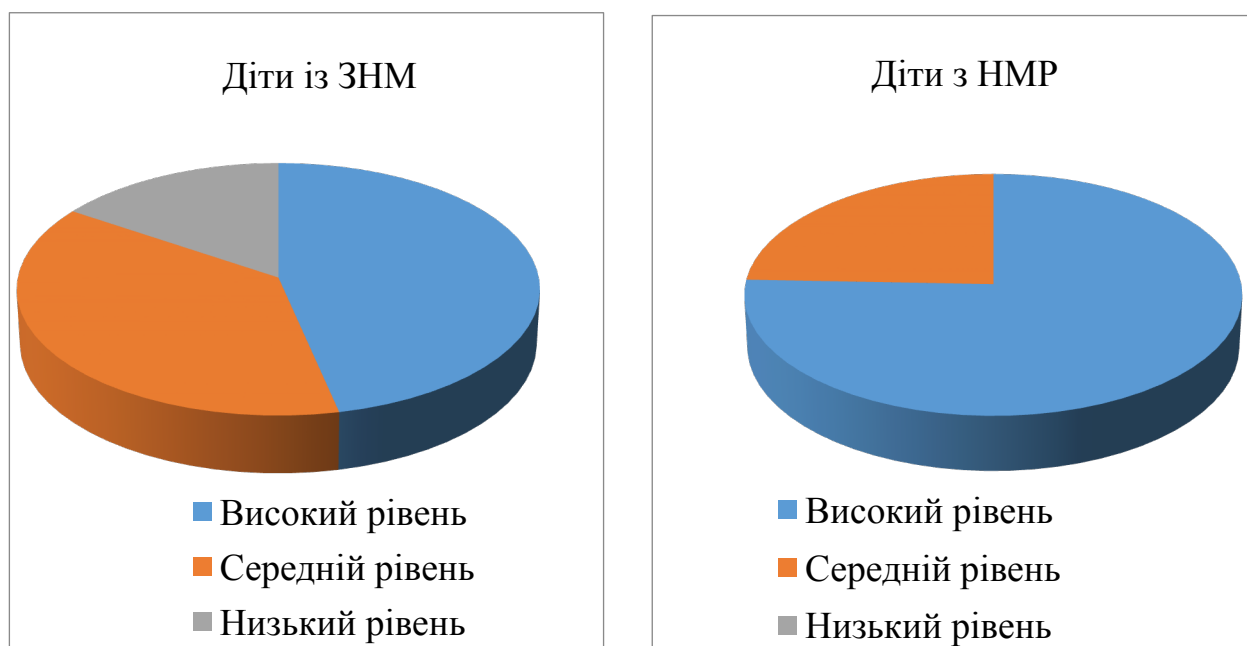

Рис. 1. Рівні сформованості немовленнєвого слухового гнозису у дітей молодшого дошкільного віку

Проведений констатувальний експеримент дозволив визначити наступні особливості немовленнєвого слухового гнозису: слабкість акустико-гностичних процесів, що проявляється у недостатній сформованості процесів диференціації невербальних звуків, особливо таких, що схожі за набором якостей звукового стимулу. Також у даній категорії дітей спостерігаються неточності у відтворенні ритмічних структур; помітні труднощі під час диференційованого сприймання побутових шумів, звуків навколишнього середовища, тварин, транспортних засобів, небезпеки тощо, а також зниженій здатності до сприймання інтонаційних компонентів, визначенні приналежності голосу, напрямку, звідки лунає звук.

Отже, у дітей із ЗНМ на початкових етапах розвитку мовлення існують труднощі сприймання просторових, часових, темпоритмічних та інших характеристик немовленнєвих звучань. Це призводить до того, що формуються недостатньо повні і диференційовані слухові образи явищ, предметів навколишньої дійсності, що, у свою чергу, негативно впливає на мовленнєвий, пізнавальний і комунікативний розвиток.

Підсумовуючи результати констатувального експерименту зазначимо, що актуальним є питання цілеспрямованого формування немовленнєвого слухового гнозису для активізації мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ I-II рівня, що стало подальшим полем нашого наукового пошуку.

Список літератури:

1. Бабич Н. М., Луцько К. В., Таран О. П. Системне дослідження особливостей засвоєння складоритму дітьми з порушеннями мовлення. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць*. 2017. Вип. 13. С. 301-309.
2. Визель Т. Г. Основы нейропсихологии: учеб. для студентов вузов. Москва: АСТ: Астрель: Транзакткнига, 2005. 384 с.
3. Захарова Л. Ю., Козлова М. В., Обгайдзе М. Н. Развитие слухового восприятия детей дошкольного возраста с ОНР в ДОУ. ИД «Первое сентября». 2017. С. 3.
4. Семаго Н.Я., Чиркова О.Ю. Типология отклоняющегося развития: Недостаточное развитие. М.: Генезис, 2011. 288 с.
5. Трошин О. В., Жулина Е. В. Логопсихология: Учебное пособие. Москва: ТЦ Сфера, 2005. 256 с.